

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA BOLALARNI IKKINCHI TILDA SHE'R YODLASHGA O'RGATISH

Eshonqulova Zebiniso Rashidovna
Guliston davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida tahsil olayotgan bolalarga chet tilida she'r yodlatish, chet tilini elementar darajada o'rgatish usullari haqida so'z boradi.

Kalit so'zi: Chet tili malakasi, psixanalitika, audio yozuv, pedagogik mahorat, ta'lim sifati.

Hozirda chet tilini farzandiga o'rgatish har bir ota-onaning orzasi ekanligi turgan gap. Chet tilini o'rgatishni qaysi yoshdan boshlagan ma'qul? Qanday usullarni qo'llash kerakligi har birimizni qiziqtiradi albatta.

Bugungi kunda pedagogika taraqqiy etgani sari bu yo'nalishdagi turli tajribalar va usullar bolalarga qulay bo'lgan va oson yo'llar kopayib bormoqda. Bugungi rivojlanib borayotgan davrimizda chet tili ko'nikmalarini ham egallash eng zaruriy ko'nikmalardan hisoblanadi. Bu yo'nalishda o'z faoliyatini olib borayotgan professional tilshunos Julia Kurennaya bolalarga chet tilini o'rgatish unchalik ham samara bermasligini ta'kidlaydi. Bunda bolalarning yoshi 5 yoshdan oshmaganligi nazarda tutilgan. Shundan xulosa qiladigan bo'lsak maktabgacha ta'lim tizimida bolalarga chet tilini o'rgatish osonlik bilan amalga oshmasligi. Ularning chet tili ko'nikmalarini hosil qilishlari uchun ko'p mehnat talab qilinishi turgan gap. Shu sababli ham ushbu yo'nalishda pedagoglar tomonidan ko'plab izlanishlar olib borilgan.

O'z davrining mashhur psixanalitik olimi Zigmund Freyd tomonidan yaratilgan "Psixanalitika" asarida bolalarning kelajakda kim bo'lib yetilishlari ularning bolalikdagi olgan bilimlariga bog'liq ekanligi, ularning hayotiga xalq og'zaki

ijodi, badiiy asarlar, qo‘shiqlarning ahamiyati katta ekanligi nazardactutilgan. Shunga asoslarga holda maktabgacha ta‘lim tashkilotlaridagi bolalarga chet tillarini o‘rnatishda qo‘shiqlardan, chet tilida yozilgan audioyozuvlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bolalarga yotlatilgan har bir she‘r yoki ertakning mazmuni qatorma qator bolalarga yoritilib borilishi bunda juda muhim ahamiyat kasb etadi. Bundan tashqari bolalar yotlayotgan qo‘shig‘i yoki she‘riga mos bo‘lgan multik yoki rasimli slaydlarni ko‘rishi ham natijaning yuqori va samarali bo‘lishi uchun xizmat qiladi.

Farzandining erta yoshidanoq chet tilini organishni hohlagan ota-onalar o‘z navbatida bolani orab turgan atrof-muhitda ham ushbu tilga mos bo‘lgan kino, multik, audio yozuvlar varamlar bo‘lishini ta‘minlashi lozim. Bu borada psixologlar bolalarning tili ularni o‘rab turgan atrof muhitdagi tovushlar va ovozlarni eshitgan holda shakillanishini aytishmoqda. Bolaga o‘rgatilgan har bir she‘r va qo‘shiqlar bolalardan takroran so‘rab turilishi lozim. Zero takrorlash bilimlarning unutilmasligining kafolatidir. Uch-to‘rt yoshgacha bo‘lgan bolalar huddi shimgichga o‘xshash bo‘lishadi ular osonlik bilan boshqa tillarni ham o‘zlashtirishlari mumkin. Lekin bolalardan qatiquqo‘llik bilan biror narsani talab qilmaslik zarur. Ushbu yoshdagi bolalarda she‘r yoki qo‘shiq yotlaganida ba‘zi bir so‘zlarning talaffuzida xatoliklar uchrashi mumkin. Shu sababli ham bolalar ba‘zi bir qatorlarni yoki ba‘zi so‘zlarni yoki ba‘zi tovushlarni xatolik bilan aytishi mumkin va aksincha shu kabi so‘z yoki ibora bolalarga yoqib qolishi natijasida bolalar tomonidan qayta-qayta takrorlanishi mumkin.

Bolalarning bog‘chalarida chet tili o‘qituvchisi bilan ta‘minlanganligi juda muhim sanaladi. Bolalar qancha ko‘p chet tilidagi so‘zlarni eshitishi ularning ushbu tilda kelajakda muvafaqiyatli o‘zlashtirishining garovidir.

Hozirda 5 yoshdan oshgan bolalarga davlat maktabgacha ta‘lim muassasalari o‘qituvchilari tomonidan haftasiga 2 marotaba chetvtili darslari o‘tiladi. Ushbu darslardan so‘ng butun guruh tomonidan o‘rganilgan ma‘lumotlar qayta so‘zlab beriladi. Ushbu mashg‘ulotlar o‘qituvchilar tomonidan o‘yin tarzida amalga

oshiriladi. Buning asosiy sababi bolalardagi o‘yinga bo‘lgan qiziqishning yuqoriligi va ulardagi diqqatning barqaror emasligi bilan baholanadi.

Bugungi kunda chet tilini farzandiga o‘rgatishni istagan har qanday ota-ona uchun juda ko‘p qulayliklar va imkoniyatlar mavjuddir. Faqat bu jarayonning bola uchun o‘yin tarzida tashkil etilganligi juda muhim hisoblanadi. Albatta ota-onalarning ushbu holatni ta‘limiy jarayon ekanligiga ishonch hosil qilishlari uchun darlarga kirib ko‘rish imkoniyatlari ham mavjud. Bolalar bilan amalga oshadigan chet tili mashg‘ulotlari bolalarning o‘zlari sevadigan mashg‘ulotga asoslangan bo‘lishi zarur. Darslarning bola ruhiyatiga mos holatda o‘tishi ham muhim sanaladi. Yani agar farzqndingiz o‘ta xarakatchan bo‘lsa mashg‘ulotlarning ham shunga mos bo‘lishi ma‘qulroqdir. Hech kim darslarni "stol" ustida zerikarli tarzda o‘tishini yoqlamaydi albatta.

Bolalarga chet tilini o‘rgatishning yana bir qiziqarli usullaridan biri bu mashg‘ulotdan tashqari holatlarda ham ushbu tildan foydalangan holatda ma‘lum bir harakat mashqlarini bajarishidir. Masalan tarbiyachi tomonidan "sakrang", "yoting" kabi buyruqlarning bolalarga chet tilida aytilishi va ularning bolalar tomonidan bajarilganligini teksgirish juda muhim sanaladi.

Adabiyotlar.

1. "Maktabgacha pedagogika asoslari" Qodirova.F.R.Toshpo‘latova Sh.Q
2. "Pedagogika i progressivniye texnologiya obucheniy" Bepalko.V.P
- 3 "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" Toshkent 1997
- 4.N.P. Kosterina. «Uchebnoye risovaniye» M. «Prosvesheniye» 1984.
- 5.Nutqni tekshirish va rivojlantirish bo‘yicha logopedik albom.
Mo‘minova LR
- 6."Zamonaviy pedagogikaning dolzarb muammolari" Toshkent 2018 y.
- 7 .ziyo.net sayti